

**ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ**
KUOPIO

VERKOSTO

YHTEISTYÖ

DIALOGI

OSALLISUUS

TIIMITYÖ

YHDEN-
VERTAISUUS

TOIMINTASUUNNITELMA 2021

ALUEELLINEN KEHITTÄMISTEHTÄVÄ ETELÄ- JA POHJOIS-SAVO

Kuopion kaupunginkirjasto hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (660/2017) mukaisesti alueellista kehittämistehtävää toimialueenaan Etelä-Savo ja Pohjois-Savo. Alueellisella kehittämistehtävällä luodaan edellytyksiä toimialueen yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti.

TAVOITTEET

Alueellinen kehittämistehtävä toteutetaan kirjastolaissa säädetyn palvelutehtävän mukaisesti.

Toimintavuoden 2021 tavoitteena on toimialueen yleisten kirjastojen verkostoitumisen ja yhteistyön tukeminen, osaamisen monipuolinen kehittäminen ja digi-osaamisen ylläpitäminen. Osaamisen kehittämisen toimenpiteet ja painopisteet vuonna 2021 pohjautuvat kirjastolakiin, koulutuspalautteisiin ja -toiveisiin, AKE-koordinaattoreille järjestetyn koulutuskokonaisuuden antiin (AVI), kirjastojen ja työelämän tulevaisuuden näkymiin sekä alueemme suunnittelutyöryhmän näkemykseen. Lisäksi on huomioitu oma osaamistarpeiden laadullinen kartoitus (kesä/syksy 2020) sekä valtakunnallinen kysely ja kansallinen yhteistyö.

Osaamisen kehittämisessä huomioidaan kirjastojen toimintaympäristön muutosten seuraaminen ja ennakointi.

Vankilakirjastoyhteistyön tavoitteena on suunnitelmallisen asiantuntija-avun tarjoaminen toimialueen suljettuihin vankiloihin, joita ovat Kuopion, Mikkelin ja Sukevan vankilat, sekä kansalliseen yhteistyöhön osallistuminen yhdessä Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden vankilakirjastoyhteistyötä hoitavien kirjastojen kanssa. Asiantuntija-avun tavoitteena on edistää yleisten kirjastojen toimintaperiaatteiden toteutumista alueen suljetuissa vankiloissa. Lähtökohtana on vankeuslain (767/2005) 11 luvun 4 §, jonka mukaan vankilan kirjaston on toimittava yhteistyössä yleisten kirjastojen kanssa ja sen toiminnan tulee vastata yleisten kirjastojen toimintaperiaatteita. Vuoden 2021 aikana tilanne vankiloissa saatetaan jatkon kannalta hyvälle mallille, koska vankilakirjastoyhteistyö nykyisen mallin mukaisena osana AKE-työtä päättynee vuoden 2021 loppuun.

TOTEUTUSTAPA

SUUNNITTELUN RAKENTEET

Savon alueellisen kehittämistyön suunnitteluryhmä pohtii alueelliseen tietoon nojaten, pitkällä tähtäimellä Savon kirjastoille parhaiten soveltuvia osaamisen kehittämisen teemoja ja kirjastojen verkostoitumista ja yhteistyötä tukevia toimia. Työryhmässä on pysyvä edustus Kuopiosta, Mikkelistä ja Itä-Suomen AVIsta. Lisäksi toimintakaudella 2020-2021 Etelä-Savosta on mukana 3 kirjastojen edustajaa ja Pohjois-Savosta 3 kirjastojen edustajaa. Vaihtuvat kirjastojen edustajat valitaan aina kaksivuotiskaudeksi kerrallaan. Työryhmä kokoontuu 4-5 kertaa vuodessa läsnä tai etänä ja viestii lisäksi ajankohtaisista asioista tarpeen mukaan. Muistiot julkaistaan kaikille Savon kirjastolaisille.

Kuopion AKE-tiimi toteuttaa jaideoi käytännön kehittämistyötä. Tiimiin kuuluvat koordinaattori, kolme informaattikkoa sekä vankilayhteistyötä tekevä kirjastosihteerit. Kirjastotoimenjohtaja tukee ja kehittää tiimin toimintaa. Tiimin jäsenet tekevät AKE-työtä osan työajastaan (koordinaattori ja informaattikot 60 %, kirjastosihteerit 30 %), ja kolme päivää viikosta on rauhoitettu tiimin AKE-työskentelylle. Tiimi kokoontuu säännöllisesti ja järjestää ainakin muutaman kerran vuodessa kokonaisia toiminnansuunnittelupäiviä. Tiimin osaamista ylläpidetään mm. kansallisella yhteistyöllä ja tarpeenmukaisesti koulutuksiin osallistumalla.

Alueellisen kehittämistyön rahoitusta ja resursseja suunnitellaan yhdessä kirjastotoimenjohtajan ja hallintopalveluvastaavan kanssa.

VERKOSTOITUMINEN JA YHTEISTYÖ

Verkostoitumisen ja yhteistyön mahdollisuuksia kehitetään edelleen. Alueella toimivia osaajaverkostoja tuetaan ideoimalla yhdessä verkostojen toimintaa, tuemalla verkostojen tiedottamista sekä resursoimalla mahdollisia ydinryhmien tapauksia. Kannustetaan etäyhteyksien hyödyntämiseen verkostotyössä ja autetaan tarvittaessa sovellusten ja työkalujen käyttöönnotossa.

Syksyllä 2019 perustettiin **Savon kirjastojen kouluyhteistyöverkosto**, jota Kuopion AKE koordinoi. Verkostolla vastataan osaltaan AVIn peruspalvelujen arvioinnissa esille tulleeseen toiveeseen siitä, että AKE-kirjastot jakavat ja tukevat alueensa lastenkirjastotyön osaamista, työmuotojen ja ammatillisen osaamisen kehittämistä sekä toteuttavat lasten lukuharrastusta edistäviä alueellisia kokeilu- ja kehittämishankkeita. Verkoston tavoitteena on jakaa osaamista ja uusia ideoita sekä antaa kollegiaalista tukea samaa työtä tekevien kesken koko Savon alueella.

AVIn rahoittaman *Itä-Suomen kirjastojen osaajat* -hankkeen myötä muodostui kolme koko Itä-Suomen alueen (Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala) kattavaa osaajaverkostoa: **senioriosaajat, digiosaajat ja alle kouluikäiset lapset ja lapsiperheet**. Lisäksi alueella toimii Itä-Suomen laajuinen **nuorisomuuntajien verkosto**. Verkostoista aktiivinen on tällä hetkellä senioriverkosto, joka kokoontuu säännöllisesti (fyysisesti ja verkossa), hyödyntää vierailevia asiantuntijoita sekä jakaa toimintatapoja ja materiaaleja. Kuopion AKE tekee yhteistyötä Joensuun AKEn kanssa verkostojen tarpeenmukaisessa aktivoimisessa ja tukemisessa. Etenkin digiosaajien verkoston aktivoiminen on mahdollisesti ajankohtaista digihankkeen päättymisen myötä. Tarvittaessa perustetaan myös uusia verkostoja.

Vallitsevan pandemiatilanteen vuoksi fyysisten verkostoitumistilaisuuksien suunnitteleminen vuodelle 2021 on epävarmaa. Aiempina toimintavuosina on järjestetty vuosittain ainakin yksi verkostoitumispäivä alueen kirjastojen henkilökunnalle sekä kehittämispäivä alueen johtajille ja esimiehille. Lisäksi verkostoitumista on tuettu mm. opintomatalla. Fyysiset verkostoitumistilaisuudet on koettu tärkeiksi, joten niitä järjestetään vuoden 2021 aikana mahdollisuuksien mukaan. On kuitenkin todennäköistä, ettei fyysisiä kokoontumisia ole mahdollista järjestää ainakaan alkuvuodesta. Tästä syystä resursoidaan etänä järjestettäviin verkostoitumistilaisuuksiin. Järjestetään säännöllisiä kirjastohenkilökunnan etäkahveja, jotka liittyvät aina johonkin ennalta sovittuun teemaan. Alueen johtajille ja esimiehille järjestetään omia etätilaisuuksia. Lisäksi järjestetään tarvittaessa poikkeusajan etäkahveja, mikäli kirjastot tarvitsevat nopealla aikataululla kollegiaalista tukea. Pohditaan aktiivisesti myös muita verkostoitumista tukevia toimia.

Kirjastoilla on erilaisia tilanteita kehittämistarpeiden suhteen, ja pyrkimyksenä on saattaa yhteen samanlaisissa tilanteissa olevia kirjastoja mentoripareiksi tai -ryhmiksi, jotka jakavat toisilleen hyviä käytänteitä.

OSAAMISEN KEHITTÄMINEN JA HYVIEN KÄYTÄNTEIDEN JAKAMINEN

Savon alueella on paljon pieniä kirjastoja vähäisellä henkilökuntamäärällä, pitkät välimatkat ja huonot kulkuyhteydet. Tästä syystä etäosallistumismahdollisuus on ollut alueellamme alusta saakka tärkeää. Pandemiatilanteen vuoksi fyysisten koulutuspäivien järjestäminen vuoden 2021 aikana on epävarmaa. Koulutukset toteutetaan vuonna 2021 monipuolisina etäopiskelukokonaisuuksina, ja siirrytään kokonaan tai osittain paikan päällä järjestettäviin koulutuksiin mikäli tilanne sallii.

Pyritään osaamisen kehittämisessä edelleen toimintamuotojen monipuolisuuteen sekä sisältöjen laatuun ja ajankohtaisuuteen. Vuoden 2021 osaamisen kehittämisessä on viisi selkeää teemaa, joista jokaisen yhteyteen pyritään ideoimaan erilaisia osaamista kehittäviä toimia, kuten webinaareja, etätyöpajoja, aineistonostoja,

omaehtoista opiskelua tai keskustelutilaisuuksia verkossa. Mikäli mahdollista, järjestetään myös pienryhmävalmennuksia, lähiohjausta ja muita fyysisiä tapaamisia. Etäkoulutuksissa ja -tilaisuuksissa hyödynnetään Teams- ja Zoom-ympäristöjä, Liboppi-oppimisalustaa sekä tarpeen mukaan myös muita verkkotyökaluja.

Tärkeimmistä etäkoulutuksista tehdään tallenteet, jotka tuotetaan saavutettaviksi direktiivin mukaisesti. Saavutettavat tallenteet ovat henkilökunnan katsottavissa pysyvästi tai sopimuksen mukaan, mikä on erityisen tärkeää pienten kirjastojen henkilökunnan kouluttautumisen näkökulmasta. Tarvittaessa tekstityspalvelu hankitaan ulkopuolisena palveluna tai tuotetaan erillisen ohjelman avulla.

Osaamisen kehittämisen teemat vuonna 2021:

1. Tulevaisuuden työelämä ja työelämätaidot

jatkuva oppiminen, erilaiset ihmiset työyhteisössä, ongelmanratkaisutaidot

2. Tapahtumatuotanto ja markkinointi

kirjastolakinäkökulma tapahtumatuotannossa: kirjastot kansanvallan foorumeina, tapahtumatuotanto verkossa, viestintä kuntapäätäjille (nousi AVIn peruspalvelujen arvioinnissa esille kehittämiskohteeksi), näkökulmaa myös kirjastotilojen ja tapahtumien ohjeistuksista

3. Kokoelmat ja sisällöt (Liboppi)

valtakunnallinen yhteistyö, tuetaan etäopiskelua

4. Trendit, ennakointi ja strateginen näkökulma kirjastotyön kehittämisessä (yhteistyössä AVIn kanssa)

5. Digiosaamisen kehittämisen jatkaminen digihankkeen päätyttyä (yhteistyössä Joensuun AKEn kanssa)

Seurataan tilaisuuksien alueellista kattavuutta ja pyritään siihen, että osaamisen kehittämisen toimet kohdistuvat tasapuolisesti alueen kirjastoihin. Ideoidaan ja kokeillaan rohkeasti myös muita mahdollisia osaamisen kehittämisen muotoja ja teemoja. Kerätään jatkuvasti koulutuspalautetta. Tehdään koulutussuunnittelussa yhteistyötä Itä-Suomen AVIn kanssa. Etenkin digiosaamisen kehittämistä suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä Joensuun AKEn kanssa.

Mikäli mahdollista, tuetaan mahdollisuutta lähteä vertaisoppimaan toiseen toimialueen kirjastoon. Vertaisoppimismatkat ovat pääsääntöisesti yhden päivän suunnitelmallisia matkoja. Jo kirjastokierrosten aikana (vuosina 2018-2019) kartoitettiin mahdollisia vertaisoppimisen paikkoja, ja Kuopion AKEn verkkosivuilta löytyy

kattava kuvaus toiminnan mahdollisuuksista ja hyödyistä. Vertaisoppijoilta pyydetään aina vapaamuotoinen kirjoitus verkkosivuille, jotta kokemukset leviävät myös muille. Vertaisoppiminen on tehokas keino kehittää henkilöstön osaamista, jakaa hyviä käytänteitä ja verkostoitua. Kokemukset vertaisoppimisesta ovat olleet positiivisia.

Osallistutaan Liboppi-oppimisalustan AKE-kirjastojen yhteiseen toimituskuntaan ja yhteiseen koulutus suunnitteluun ja resursoidaan sovitusti myös yhteisiin sisältöihin. Varataan myös työaika yhteiseen suunnittelutyöhön ja yhteisen kurssin lanseeraukseen.

VIESTINTÄ

Viestintää uudistettiin ja tehostettiin vuoden 2020 alussa, jolloin laadittiin perusteellinen viestintäsuunnitelma ja uudistettiin Kuopion AKEn visuaalista ilmettä. Viestinnän tavoitteena on viestiä selkeästi ja tehokkaasti Kuopion AKEn toiminnasta ja kuulumisista sekä tuoda enemmän esille alueen kirjastojen vahvuuksia, hyviä käytänteitä, ideoita, kokemuksia ja ajankohtaisia asioita. Viestinnän tavoitteena on edistää kirjastojen verkostoitumista ja vuoropuhelua myös keskenään sekä kirjaston näkyvyyttä kunnassa.

Pääasiallinen viestintäkanava on Kuopion AKEn verkkosivu <http://savonake.fi>. Käytössä ovat myös sosiaalisen median kanavat Facebook, Instagram ja Twitter. Myös alueen kirjastoille mahdollistetaan sisällön tuottaminen sivustolle, ja jakamisen kulttuuria pyritään vahvistamaan edelleen. Tärkeistä ja ajankohtaisista asioista viestitään kirjastoille aina myös sähköpostitse. Hyödynnetään viestinnässä ja verkostojen tukemisessa myös Teams-alustaa.

VANKILAKIRJASTOYHTEISTYÖ

Vankilakirjastoyhteistyötä tehdään tasapuolisesti kaikissa toimialueen suljetuissa vankiloissa, joita ovat Kuopion, Mikkelin ja Sukevan vankilat. Vankiloiden tilanteet kirjastojen osalta poikkeavat toisistaan, joten vankiloiden edustajien ja Rikosseuraamuslaitoksen kanssa sovitaan niistä toimista, jotka parhaiten vastaavat kunkin vankilan tarpeita. Asiantuntija-apua voidaan antaa esimerkiksi vankilan kokoelmatyössä tai erilaisten toimintojen ohjeistamisessa vankilan henkilökunnalle. Turun kaupunginkirjasto koordinoi vankilakirjastotoimintaa, ja sen ohjauksessa pohditaan kansallisesti mm. toiminnan jatkuvuuden rakentamista. Vuoden 2021 aikana tilanne alueen kolmessa suljetussa vankilassa pyritään saattamaan hyvälle mallille ja rakentamaan yhteistyössä kirjastotoiminnan jatkuvuuden mahdollisuuksia vankiloissa. Yhtenä vankiloiden kirjastopalveluiden kehittämisen muotona voi olla vankiloiden kirjastotyötä tekevien sekä kirjastojen vankilatyötä tekevien osaamisen kehittäminen kirjastoasioissa vankiloiden toimintaympäristössä.

ANTOKAUKOLAINAUS

Yhtenä alueellisen kehittämistehtävän toteutustapana esitetään kirjastolain esitöissä kaukolainojen antaminen muille yleisille kirjastoille, ja tästä antokaukolainauksesta syntyvät postituskulut katsotaan katettavaksi valtionavustuksella.

KANSALLINEN YHTEISTYÖ

Alueellista kehittämistyötä hoitavat henkilöt ovat aktiivisesti mukana kansallisessa yhteistyössä ja osallistuvat muiden alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen välisiin tapaamisiin ja viestintään, työryhmiin, Liboppi-toimituskuntaan, hyvien ideoiden jakamiseen ja kansallisella tasolla tehtävään kehittämistoiminnan suunnitteluun. On huomioitava myös alueellista kehittämistyötä hoitavan henkilöstön oman osaamisen ylläpitäminen. Osaamisen kehittämiseen voivat kuulua kouluttautumisen lisäksi esimerkiksi vierailut muihin alueellista kehittämistehtävää hoitaviin kirjastoihin tai muihin organisaatioihin.

Kuopion kaupunginkirjasto toimii alueellisen kehittämistehtävän kirjastona yhteistyössä muiden alueellista kehittämistehtävää hoitavien yleisten kirjastojen, Seinäjoen erityistehtävää hoitavan kirjaston, valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavan yleisen kirjaston ja muiden kirjastojen kanssa, muodostaen yhdessä kansallisen kirjastoverkon.

HANKKEESEEN OSALLISTUVIEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ

Lähipalvelu- ja aluepäällikkö (60 %): Alueellisen kehittämistehtävän koordinaointi

Informaatikko (60 %): Kehittämistehtävän hoitamiseen liittyvät tehtävät

Informaatikko (60 %): Kehittämistehtävän hoitamiseen liittyvät tehtävät

Informaatikko (60 %): Kehittämistehtävän hoitamiseen liittyvät tehtävät

Kirjastovirkailija (30 %): Vankilakirjastoyhteistyö

Kirjastovirkailija (20 %): Antokaukolainaus

Kirjastotoimenjohtaja (10 %): Kehittämistehtävän toteutuksesta vastaaminen

Asiakas- ja kokoelmapäällikkö (5 %): Suunnitteluun osallistuminen

Järjestelmä- ja verkkopäällikkö (5 %): Suunnitteluun osallistuminen

Tietoverkkoasiantuntija (5 %): Etälähetykset ja tietotekninen konsultointi

Hallintopalveluvastaava (5 %): Talousasiat ja -raportointi ja niihin liittyvä ohjeistus

TALOUSARVIO 2021

Henkilöstökulut, 3,2 htv: **152 000**

Antokaukolainauksen postikulut **7000**

Täydennyskoulutus (alueen kirjastohenkilökunnalle järjestettävä täydennyskoulutus, AKE-työntekijöiden täydennyskoulutus, yhteinen Liboppi-kurssi, muut asiantuntijapalvelut esim. tallenteiden tekstitys) **23 000**

Majoitus- ja ravitsemispalvelut **5 000**

Tilavuokrat **1 000**

Tietotekniikka-, puhelin-, toimisto- ja painatuskulut **15 000**

Matkakulut (alueellista työtä tekevien kokous- ja koulutusmatkakulut, alueellisten työryhmien ja verkostojen matkakulut, luennoitsijat, vertaisoppiminen, opintomatkan henkilökuljetukset) **5 000**

Vankilakirjastotyöhön liittyvät toimintakustannukset **2000**

Talousarvio yhteensä: 210 000

